

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

1. Üldalused

1.1. Keele- ja kirjanduspädevus

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) väärtustab keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja saavutab õigekirjaoskuse;
- 4) väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 5) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- 6) kasutab asjakohaselt erinevaid suhtluskanaleid ning suudab leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 7) väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahva pärimuskultuuri ja traditsioone kui ka kultuurilist mitmekesisust;
- 8) tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab selle kunstilisi väärtusi;
- 9) loeb eakohast väärtkirjandust, kujundades kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastades mõtte- ja tundemaailma;
- 10) suudab kujundada ja väljendada isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) oskab õppida, hangib teavet eri allikatest, kasutab sõna- ja käsiraamatuid.

1.2. Ainevaldkonna ja õppeaine kirjeldus

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes.

Ainevaldkonna õppeainetes omandavad õpilased keele- ja kirjandusteadmisi ning saavad lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi, mille alusel kujuneb õpilasest põhikooli lõpuks teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja.

Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut.

1.– 4. klassis arendatakse eesti keele õppes kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja õigekeelsust. Osaoskusi ja õigekeelsust arendatakse nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine.

II ja III kooliastmes on neli õppevaldkonda: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning õigekeelsus ja keelehoole.

Kirjandustundides kujundatakse õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimeid ning kõlbelis-emotsionaalset arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Eesti keele ja kirjanduse lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste. Keele ja kirjanduse koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid.

Tekstiloomet õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljenduse oskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehooldet õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest; eesti nüüdiskirjakeele teadlikku kasutamist, aga ka arusaamist keele arengust ja muutumisest. Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus.

1.3. Üldpädevuste kujundamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, nende üle arutlemise reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes, erinevates koostöövormides (ühisarutelud, projektid jne).

Kultuuri- ja väärtuspädevus	
Kirjandus on rahvuskultuuri osa. Kirjandus kujundab kõlbelisi ja emotsionaalseid väärtusi. Keel on rahvuskultuuri kandja. Keeleoskus määrab suuresti inimese identiteedi.	<ul style="list-style-type: none"> • hõimupäevad • külalisesinejad • teatrikülastused • luulekonkurss ja emakeelepäeva tähistamine • näitemängupäev • osalemine loomingulistel konkurssidel • ainenädalad / projektipäevad
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	
Kirjandus avardab õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest. Keeleõpetus ja kirjandus kujundavad suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamist ja põhjendamist oskust.	<ul style="list-style-type: none"> • õppekäigud raamatukokku/muuseumisse • osalemine olümpiaadidel, võistlustel ja konkurssidel • projektid • loovtöö • teatri ühiskülastused • hõimupäevad • vabariigi aastapäeva tähistamine külalisesinejad
Enesemääratluspädevus	
Nii keele- kui kirjandustundides ning loovtöös arutatakse õpilaste igapäevaelust lähtuvaid probleeme, põhjendatakse seisukohti ja otsitakse lahendusi. Erinevaid tekste lugedes ja luues kujundatakse õpilase maailmavaadet.	<ul style="list-style-type: none"> • loovtöö • olümpiaadid, konkursid • rühmatöö • käitumine erinevates olukordades tugisüsteemid, spetsialistide abi
Õpipädevus	
Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.	<ul style="list-style-type: none"> • erinevad õppevormid (kuulamisülesanded, filmid, etendused, funktsionaalne lugemine) • paaris- ja rühmatöö • loovtöö • järeldamistunnid • olümpiaadid, konkursid, võistlused õppekäigud ja –ekskursioonid

Suhtluspädevus	
Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri mõistmist ning temaga arvestamist. Õpitakse oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust, diskuteerimis- ja väitlusoskust.	<ul style="list-style-type: none"> • rühmatöö, • essee, kirjand, referaat, uurimistöö • loovtöö kirjalik vormistus ja esitlemine • esinemine (etlemine, näitlemine) • õppereisid, matkad • keelenädalad, ainenädalad
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	
Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada.	<ul style="list-style-type: none"> • õpitu rakendamine igapäevaelus • projektipäevade korraldamine • funktsionaalne lugemine • tehnoloogiliste abivahendite kasutamine
Digipädevus	
Õpitakse kasutama digivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel. Õpitakse koostama esitlusi. Õpitakse kasutama veebikeskkondi.	<ul style="list-style-type: none"> • digivahendite (arvuti, tahvelarvuti, nutitelefon) kasutamine vajaliku teabe leidmiseks • audiovisuaalse meedia otsimine • digitaalsete materjalide ja esitluste loomine, vormindamine, salvestamine ning printimine kokkulepitud formaatides • veebisõnastike kasutamine • e-kirja kirjutamine • õigekeelsuse kontrollimine erinevate veebikeskkondade abil
Ettevõtlikkuspädevus	
Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.	<ul style="list-style-type: none"> • ürituste organiseerimine • osalemine projektides • loovtöö • konkursid

1.4. Ainevaldkonna lõiming teiste ainevaldkondadega

Aine	Eesti keel ja kirjandus
Ainevaldkond	
Võõrkeeled	<p>Elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes.</p> <p>Uurimistööde vormistusnõuded.</p> <p>Tõlketööd.</p> <p>Tekstid, kirjanikud, originaaltekstid.</p> <p>Väliskirjanduse ja/või kultuuri käsitlemine nii võõrkeeles kui ka eesti keeles.</p> <p>Ühiste reeglite leidmine ja kasutamine.</p>

	<p>Sõnade laenamine. Referaat, ettekanne. Võõr- ja tsitaatsõnad. Keelehoole.</p>
Matemaatika	<p>Elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes. Kirjatehnika. Küsimuste vormistamine. Korrektne keelekasutus. Funktsionaalne lugemine. Arvsõnade õigekiri. Diagrammid.</p>
Loodusained: <ul style="list-style-type: none"> • Geograafia • Loodusõpetus • Bioloogia • Füüsika • Keemia 	<p>Elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes. Korrektne keelekasutus. Uurimistööde vormistusnõuded. Vormistus (kirjutamine kui protsess). Erinevate tekstide kombineerimine. Funktsionaalne lugemisoskus. Referaat, ettekanne. Loodusteemaline kirjandus.</p>
Sotsiaalsained: <ul style="list-style-type: none"> • Inimeseõpetus • Ühiskonnaõpetus • Ajalugu 	<p>Elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes. Uurimistööde vormistusnõuded. Analüüsi käigus maailmapildi kujundamine. Arutlus- ja kuulamisoskuse arendamine. Kirjandid, vestlused, rühmatööd, paaristööd. Allikate kriitiline käsitlemine. Inimestevahelise kommunikatsiooni arengu käsitlemine. Meediatekstide käsitlemine. Reklaami mõjutusvahendite uurimine. Referaat, ettekanne. Ajalooline kirjandus, noorsookirjandus.</p>
Kunstiained: <ul style="list-style-type: none"> • Kunst • Muusika 	<p>Elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes. Uurimistööde vormistusnõuded. Rahvalaul. Reklaamide koostamine, plakatite valmistamine. Kunstivoolud, muusikastiilid. Luuletuste viisistamine. Sõna rütm, seostumine muusikalise rütmiga. Illustreerimine. Dekoratsioonid. Loovtööde kirjutamine muusikat kuulates. Referaat, ettekanne.</p>
Tehnoloogia: <ul style="list-style-type: none"> • Tööõpetus • Käsitöö- ja kodundus • Tehnoloogiaõpetus 	<p>Elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes. Uurimistööde vormistusnõuded. Toote kasutusjuhend või tutvustus. Referaat, ettekanne. Retseptide, menüüde koostamine.</p>
Kehaline kasvatus	<p>Elementaarsete õigekirjanõuete jälgimine kirjalikes töödes. Korrektne keelekasutus, suhtlemine. Funktsionaalne lugemisoskus. Referaat, ettekanne. Sportlaste elulooraamatud.</p>

Informaatika	<p>Interneti kui infoallika olulisus ja leitud info kriitiline hindamine. Teatmeteoste, sõnaraamatute kasutamine; leitud teabe talletamine ja süstematiseerimine.</p> <p>Korrektse grammatika väärtustamine nii e-posti saatmisel kui ka suhtlusvõrgustikes suhtlemisel.</p> <p>Internetis leiduvate ohtude teadvustamine.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted.</p> <p>Kirjanduses teemamappide koostamine, mis sisaldab kogumikku kirjanikest, loovtöid, heli- ja videoklippe või ülesvõtteid.</p> <p>Tutvumine elektroonilise meedia võimalustega: veebitelevisioon või –raadio.</p>
--------------	---

1.5. Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine

Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õpilane mõistab töö tähtsust; mõistab töö ja elukutse seoseid; teab isa ja ema (hooldajate, pereliikmete) ameteid; teab kodukohas esinevaid ameteid ning mõistab nende tähtsust; oskab kasutada raha lihtsamates tehingutes ning teab raha ja töötasu seoseid. Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhatakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu kujundatakse õpilase väärtushinnanguid ja käitumismalle. Õpilane tunneb huvi looduse vastu; suhtub loodusesse ja kaasinimestesse austusega; oskab näha inimtegevuse mõju loodusele, teadvustab end tarbijana; hoiab oma kodukoha loodust ja ehitisi; tunneb oma koduümbruse keskkonnaprobleeme, püüab toimida keskkonda hoidvalt ning vältida enda ja teiste tervise kahjustamist.

Tervis ja ohutus

Õpilase kujunemine vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele. Õpilane teab hädaabi numbrit, oskab ohust teatada; teab, kuidas koolis teavitatakse ohust, kooli väljapääsude asukohti, oskab hoonest evakueeruda; teab tuleohutusmärkide tähendust; mõistab, et igaüks vastutab ise oma käitumise eest; tunneb käitumisreegleid tänaval, saab aru liiklusreeglite vajalikkusest.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet

Eesti keele tekstide, vestluste, omaloominguliste tööde, teatrikülastuste, filmide vaatamise kaudu toimub õpilase kujunemine kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimese mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest. Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu

pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond

Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine.

Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Õpilane omandab nüüdisaegsete tehnoloogiavahendite iseseisva kasutamise oskusi, mõistab tehnoloogia kasutamise seostuvaid sotsiaalseid ja eetilisi aspekte. Tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Oma tööde (lühiaurimused, omalooming) vormistamine ja esitamine.

Väärtused ja kõlblus

Eesti keele tekstide, vestluste, omaloominguliste tööde, teatrikülastuste, filmide vaatamise kaudu toimub õpilase kujunemine kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli.

1.6. Hindamise alused

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu,
- 3) tekstiloomet,
- 4) tekstide õigekeelsust.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. klassist.

II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teoste lugemist ning tutvustamist,
- 2) jutustamist,
- 3) tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist,
- 4) teksti esitust ja omaloomingut.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist,
- 2) teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu.